

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ

Михайлишин Н.П. (м. Тернопіль)

Важливою парадигмою сучасної освіти є її інноваційність, що полягає у підготовці працівника, здатного генерувати нові знання. Інноваційна освіта орієнтована не стільки на трансляцію знань, скільки на оволодіння базовими компетенціями, що дасть можливість потім при необхідності здобувати знання самостійно.

В умовах, коли період напіврозпаду професійних знань залежно від галузі складає від 2 до 7-8 років, засвоєння великих обсягів енциклопедичної інформації і конкретних вмінь втрачає самостійну цінність. Тому основне завдання вищої школи - *навчити вчитися*, самостійно працювати з інформацією, аналізувати її, переосмислювати і доповнювати одержані знання з позиції мінливих умов розвитку бізнесу, модифікувати набуті професійні навички, тобто творчо застосовувати здобуті знання для одержання нових знань.

Для вирішення цього завдання необхідно сформувати у студентів своєрідний стиль мислення, у нашому випадку – економічного мислення, яке виробляється сукупністю навчальних дисциплін (обліком, аудитом, менеджментом, маркетингом,

правом, фінансами, статистикою та ін.), підготовка за якими повинна здійснюватися з використанням сучасних технологій.

Традиційно викладач відіграє більш активну роль у навчальному процесі ніж студент. Для закріплення знань і удосконалення вмінь, як правило, використовують репродуктивні методи (відтворення теоретичного матеріалу, виконання практичного завдання за алгоритмом і т.п.). Ці методи у більшій мірі орієнтовані на запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу. Вони малоефективні, оскільки не спонукають студентів до самостійного виявлення і аналізу проблем, вибору нестандартних шляхів їх вирішення. Тому використання інноваційних освітніх технологій, направлених на розвиток творчих здібностей студентів за рахунок зменшення частки репродуктивної діяльності є основною умовою підвищення якості освіти і більш ефективного використання навчального часу.

Для активізації навчального процесу застосовують і традиційні методи навчання, але із постановкою проблемних питань при викладенні матеріалу, включенням ситуаційних задач, використанням технічних засобів навчання тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності методи навчання поділяються на імітаційні (методи активного навчання) та неімітаційні (звичайні).

Імітаційні методи навчання базуються на імітації професійної діяльності, тобто в них наявна імітаційна модель досліджуваного процесу. Вони є тим полігоном, на якому студенти можуть відпрацьовувати свої професійні вміння в наближених до реальності умовах і формувати професійні якості спеціаліста. Для них характерна активна взаємодія студентів при виборі і прийнятті рішень.

Імітаційні методи навчання поділяють на ігрові і неігрові.

До *ігрових методів навчання* належать ділові, ситуаційні, модельні ігри, ігрові ситуації, тренінги. Вони сприяють закріпленню й поглибленню знань, отриманих студентами на лекційних і практичних заняттях, творчому застосуванню практичних навичок при вирішенні професійних проблем. Призначення тренінгових освітніх технологій – сформулювати, у першу чергу, вміння, а не знання. Сьогодні це особливо актуально, оскільки більшість випускників слабо адаптуються до професійної

діяльності і не вміють застосовувати набуті знання на практиці. Справа у тому, що у вітчизняній, як і в російській, освіті поширена академічна модель навчання, що дає фундаментальні знання, тоді як США, Скандинавські країни, «азіатські тигри» надають перевагу прагматичному підходу, випуску «вузьких» спеціалістів, професійно добре підготовлених у конкретній сфері діяльності, що отримали знання і навички, які можна відразу застосувати на практиці. Якщо ж, даючи хорошу академічну підготовку освітня система не формує у студентів навичок використовувати одержані знання на практиці, то такій системі потрібно надати прагматичної спрямованості, мінімізуючи разом з тим можливі втрати у фундаментальності знань.

Кафедрою аудиту ревізії та контролінгу для студентів 4 і 5 курсу спеціальності «Облік і аудит» спеціалізації «Ревізія і контроль» читається курс Тренінг з фаху. Шляхом вирішення наскрізної задачі студенти розглядають порядок обліку фактів господарського життя, систематизації інформації в регістрах синтетичного і аналітичного обліку, формування фінансової звітності в електронному варіанті з використанням програмного забезпечення (1-С Бухгалтерія Версія 8.2). Ця дисципліна сприяє виробленню у студентів навичок і вмінь для вирішення професійних завдань за допомогою сучасних інформаційних технологій, а саме: виробленню навичок з автоматизації введення інформації, автоматизації обробки інформації, формування вихідної інформації на комп'ютері.

Неігрові імітаційні методи використовують тоді, коли навчальний матеріал подається студентам у вигляді проблем, а знання студенти набувають у процесі самостійної постановки мети, збору необхідної інформації, її аналізу, формулювання висновків і самоконтролю результатів. До них відносять такі методи як аналіз конкретних виробничих ситуацій (Case-study), вирішення ситуаційних виробничих задач, круглий стіл, науково-практичні конференції, метод кооперації, виконання індивідуальних завдань у процесі виробничої практики, семінари.

Case-study (кейс у перекладі з англ. – випадок, ситуація) – це навчання на прикладі розбору конкретної ситуації, що містить певні проблеми, її моделювання. Тобто, сутність даної технології полягає у тому, що в її основу покладено опис конкретної ситуації,

що відображає реальну виробничу ситуацію. В описі даної ситуації повинна бути закладена проблема чи ряд проблем, протиріч, які студент зобов'язаний вирішити. Для цього він повинен володіти комплексом теоретичних знань для перенесення їх у практичну площину вирішення конкретної проблеми. Часто у процесі роботи над кейсом для аналізу ситуації студентам доводиться опрацьовувати й додаткову інформацію. У кінцевому підсумку студенти роблять власні висновки, знаходять рішення проблемної ситуації і часто це може бути декілька неоднозначних рішень. Те рішення, яке знайде учасник кейсу може бути як відображенням рівня його компетентності і професіоналізму, так і реальним вирішенням проблеми. Кейси занурюють учасника у бізнес-процеси і при цьому він залишається сидіти за письмовим столом.

Метод кооперації полягає у вирішенні задач в групах з послідовним обговоренням. Група формується таким чином, щоб у ній був лідер, генератор ідей, функціонер, опонент і дослідник. Лідер змінюється через кожні два-три практичних заняття, що стимулює розвиток організаторських здібностей студентів.

Імітаційні методи можна використовувати на різних етапах навчального процесу:

1 етап – оволодіння знаннями – проблемна лекція, бесіда, дискусія, тощо.

2 етап – контроль знань – тестування;

3 етап – формування професійних вмінь, навичок – ділові ігри, тренінги, аналіз конкретних виробничих ситуацій, тощо.

Неімітаційні методи навчання характеризуються відсутністю моделі досліджуваного процесу. З метою активізації та урізноманітнення класичних лекцій, націлених на просте інформування (як правило, це монолог викладача) використовують проблемну лекцію, лекцію-візуалізацію, лекцію вдвох, лекцію прес-конференцію, лекцію із заздалегідь запланованими помилками, лекцію-дискусію, лекцію-консультацію. Такі лекції покликані сприяти обміну знаннями, досвідом і формувати у студентів інтерес до навчання.

Наприклад, на відміну від інформаційної, проблемна лекція починається з постановки проблеми, яку необхідно вирішити в ході викладення матеріалу. Особлива роль при цьому відводиться діалогу між викладачем і студентами, а діяльність студентів

наближається до пошукової, дослідницької. Лекція-візуалізація зводиться до презентації навчального матеріалу. Лекція вдвох проводиться у формі діалогу двох спеціалістів (наприклад, теоретика і практика, прихильника і противника певної концепції), що демонструють культуру спільного пошуку вирішення завдання. Студентів також залучають до спілкування, висловлювання власних позицій. Лекція із заздалегідь запланованими помилками передбачає підбір найбільш поширених помилок, які студенти повинні виявити і обговорити. Лекція у формі прес-конференції оголошується заздалегідь і в її рамках студенти письмово задають запитання, а викладач, оцінюючи ці запитання, виявляє знання і інтереси студентів. Основу лекції-бесіди, лекції-дискусії складає аналіз конкретної ситуації студентами спільно з викладачем. Більша частина лекції-консультації відводиться відповідям на запитання студентів. Вона може проводитися із залученням консультантів – кваліфікованих спеціалістів у галузі проблеми, що вивчається.

Інноваційні методи навчання сприяють розвитку у студентів креативності, формуванню навиків проведення аналізу і критичного мислення, а також поєднанню теорії і практики. Використання тих чи інших методів не є самоціллю. Викладач обирає певний метод навчання (чи їх поєднання) для вирішення конкретних навчальних завдань.

Література:

1. Куранов А.А. Педагогические технологии: методы ориентированы на результат [Електронний ресурс] / А.А.Куранов // Аккредитация в образовании. – Режим доступа: www.akvobr.ru/metody_pedagogicheskikh_tehnolo
2. Миронов В.В. Инновационное образование: вызовы и решения [Електронний ресурс] / В.В.Миронов. – Режим доступа: www.mai.ru/events/sfiro/articles/.../mironov.doc
3. Помазкина Е.А., Хасанова Ю.Г. Использование технологий «1С» в учебном процессе вуза в соответствии с основными принципами образовательных стандартов нового поколения [Електронний ресурс] / Е.А.Помазкина, Ю.Г.Хасанова. – Режим доступа: conference.osu.ru/assets/files/conf.../171.doc

4. Сфера образования в системе «Россия-Запад» (проблемы эффективности) / [под ред. В.И.Марцинкевича]. – М.: ИМЭМО РАН, 2009. – 234 с.
5. Юлдашев З.Ю. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования: учебное пособие / З.Ю.Юлдашев, Ш.И.Бобохужаев. – Ташкент: «IQTISOD - MOLIIYA», 2006. – 88 с.